

Naturens Uge

DYRELEKSIKON - SMÅDYR PÅ LAND

Danmarks
Naturfredningsforening

FRØ

LIVRET	Alle smådyr, de kan komme i nærheden af, selv andre frøer!
LEVESTED	Fugtige områder og vandhuller.
FJENDER	Fugle, oddere, grævlinger og snoge. Frøens haletudser bliver spist af fisk.
KENDETEGN	4 ben – padde. Har store øjne, lange bagben og ingen hale.
HEMMELIGHEDER	Hanfrøerne kvækker for at tiltrække hunnerne. De går i dvale om vinteren ved at grave sig ned i jorden. Er du i tvivl om, hvorvidt det er en frø eller tudse, kan du se, om den er glat eller har vorter. Frøer er glatte, og tudser har vorter.

GULDSMED

LIVRET	Alle slags insekter i luften.
LEVESTED	Steder med vand, hvor den kan lægge æg og leve som larve.
FJENDER	Fugle og fisk, når den er larve.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Har store øjne, en lang bagkrop og to par store vinger.
HEMMELIGHEDER	Er ekspert i at flyve. Kan både stå helt stille i luften og flyve vildt hurtigt. Som larve lever den i vand og spiser alt, hvad den kan komme i nærheden af, selv små fisk.

SOMMERFUGL

LIVRET	Nektar fra blomster og brændenælder, når den er larve.
LEVESTED	Steder med blomster og brændenælder.
FJENDER	Fugle og hvepse.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Har to par store, ofte farverige, vinger og kølleformede følehorn.
HEMMELIGHEDER	Sommerfugle bruger deres flotte mønstre og farver på vingerne til mange ting. Dagpåfugleøje bruger måske snydeøjnene til at skræmme sine fjender, andre sommerfugle prøver at ligne deres omgivelser. Sommerfugle smager med benene – så hvis de træder i en hundelort, kan de smage den!

GRÆSHOPPE

LIVRET	Nogle græshopper spiser planter, andre er rovdyr og lever af smådyr.
LEVESTED	Højt græs med masser af sol.
FJENDER	Fugle, frøer og mus.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Kraftig og de to bagerste ben er store springben.
HEMMELIGHEDER	Græshopper laver høje lyde ved at gnide deres takkede bagben mod hinanden og kan kende hinanden på lyden. På den måde kan hanner og hunner finde hinanden. Græshopper er eksperter i at hoppe, men kan faktisk også flyve. Ældre mennesker kan ikke høre græshoppernes skingre lyde, da deres ører har mistet evnen.

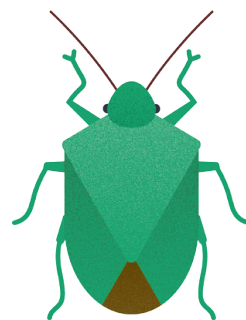
MARIEHØNE

LIVRET	Bladlus, som sidder på planter.
LEVESTED	Små sprækker og huller, hvor den kan gemme sig om vinteren.
FJENDER	Myrer og fugle.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Lille, rund bille. Nogle arter er røde med sorte prikker, mens andre kan være gule eller sorte.
HEMMELIGHEDER	Farverne betyder: "Jeg smager ikke godt!". Den kan sprøjte gult blod ud af knæene, som klitrer og smager rigtig grimt. Prikkerne betyder ikke, hvor gammel den er, men hvilken art mariehøne den er.

BREDTÆGE

LIVRET	De fleste tæger suger saft fra planter med deres spidse mund.
LEVESTED	Planter.
FJENDER	Små rovdyr.
KENDETEGN	6 ben – insekt. De er store, flade og stærkt farvede. De kan i facon minde om et våbenskjold.
HEMMELIGHEDER	Nogle tæger skifter farve ligesom de blade, de prøver at ligne. På den måde kan de være grønne om sommeren, men brune om efteråret. De fleste tæger kan udskille en stinkende væske, som gør dem ubehagelige at spise. Derfor kaldes de også for stinktæger.

HUMLEBI

LIVRET	Sød nektar og pollen fra blomster.
LEVESTED	Nogle humlebier elsker at bo i en jordbund med masser af sol, mens andre foretrækker gamle træstubbe og sprækker. Alle humlebier elsker blomster!
FJENDER	Fugle.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Har en kraftig, tæt håret krop, der ofte er sort, hvid og gul.
HEMMELIGHEDER	Den tykke pels gør humlebien i stand til at holde varmen i det tidlige forår. Pelsen bruges også til at samle pollen med. Bierne hjælper med at sprede blomsternes pollen mellem hinanden. En blomst skal bruge pollen fra en anden blomst for at kunne udvikle frø, så der kan komme nye planter.

HONNINGBI

LIVRET	Sød nektar og pollen fra blomster.
LEVESTED	Hule træer, hvor de kan bygge deres bo og bistader.
FJENDER	Fugle.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Er slankere end humlebier, har en tæt håret krop med brune og sorte tværstriber på bagkroppen.
HEMMELIGHEDER	Snakker sammen ved at danse. På den måde kan de fortælle hinanden, hvis de har opdaget et godt sted med masser af blomster. De fleste honningbier lever ikke vildt, men holdes som husdyr af mennesker i bistader. Nogen mener, at honningbier er de husdyr, som der er flest af i Danmark.

HVEPS

LIVRET	Nektar og pollen fra blomster og saft fra frugter. Fanger også smådyr til at fodre deres larver.
LEVESTED	Nogle hvepse laver huler i jorden, mens andre foretrækker at bygge et bo, som kan hænge, hvor der er fred og ly for vind og vejr.
FJENDER	Fugle.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Har en sort- og gulstribet bagkrop og en smal talje.
HEMMELIGHEDER	Der findes mange forskellige hvepse, og det er ikke dem alle sammen, der stikker. Når en hveps stikker, sprøjter den en gift ind i byttet. En hveps kan stikke mange gange i sit liv.

STANKELBEN

LIVRET	Spiser ingenting som voksen, men dens larver, som lever i jorden, spiser planterødder.
LEVESTED	Fugtig jordbund og græsplæner.
FJENDER	Dens larver er en lækkerbissen for en masse fugle.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Er en langbenet myg, med aflang krop og to vinger.
HEMMELIGHEDER	Er i familie med myg, men kan ikke stikke. Som voksen lever stankelben kun få dage og har derfor kun én ting i hovedet: at parre sig og lægge æg i jorden. Derfor spiser den næsten ikke.

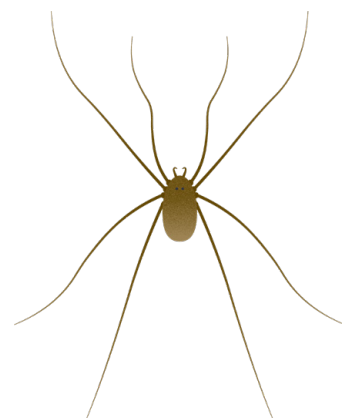
KORSEDDERKOP

LIVRET	Små, flyvende dyr.
LEVESTED	Høje steder, hvor den kan spænde sit net op og ikke bliver forstyrret af mennesker.
FJENDER	Fugle og hvepse.
KENDETEGN	8 ben – spindler. Er nemt at genkende på det hvide kryds på bagkroppen.
HEMMELIGHEDER	Det er kun midten af korsedderkoppens net, som er klistret. Hvis et dyr bliver fanget i nettet, pakker edderkoppen det ind og spiser det senere.

MEJER

LIVRET	Både levende og døde smådyr, som den fanger med to kroge, der sidder ved munden. Kan også finde på at spise svampe og plantesaft.
LEVESTED	Nogle arter af mejere elsker lange græsstrå, som de kan klatre i med de lange ben. Andre går på jagt på mure, træstammer og sten.
FJENDER	Biller og fugle.
KENDETEGN	8 ben – spindler. Beslægtet med edderkopper, men kan ikke lave spind, og kroppen er ikke delt, som den er hos edderkopper.
HEMMELIGHEDER	Hvis den føler sig truet, kan mejeren finde på at smide nogle af sine ben, som så ligger og spræller. På den måde forvirrer den sine fjender og kan nå at slippe væk.

LØBEBILLE

LIVRET	Alle smådyr, selv regnorme og snegle.
LEVESTED	Højt græs og visne blade.
FJENDER	Fugle og muldvarpe.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Langstrakt og mørk bille med lange følehorn og kraftige ben.
HEMMELIGHEDER	Lynhurtig til at løbe og kan indhente de fleste andre dyr, når den jager. Dens larve lever gravet ned i jorden.

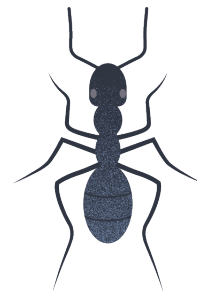
ROVBILLE

LIVRET	Alle de smådyr, dens store kæber kan gribe om.
LEVESTED	Bor under ting, hvor der er mørkt og fugtigt som visne blade og træstammer.
FJENDER	Fugle og mus.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Lille og langstrakt bille. Dens bagkrop er bøjelig.
HEMMELIGHEDER	Løfter bagkroppen op, når den føler sig truet, for at se skræmmende ud. Den kan sprøjte en ildelugtende væske ud, så de fleste dyr holder sig væk.

MYRE

LIVRET	Spiser andre dyr – også dyr, som er flere gange større end dem selv. De drikker også saft fra bladlus.
LEVESTED	Steder med meget sol. Nogle slags myrer laver gange under jorden og i træstubbe, andre bygger myretuer af grannåle.
FJENDER	Små fugle, tudser og frøer.
KENDETEGN	6 ben – insekt. For- og bagkrop er adskilt af en smal talje, og følehornene har et knæk.
HEMMELIGHEDER	Myrer kan forsvare sig ved at sprøjte med ætsende syre ud af bagkroppen. De kravler op på planter for at finde bladlus, som de malker for sød saft. En myre kan bære over 30 gange sin egen vægt – det svarer til, at I kan bære 7 babyelefanter!

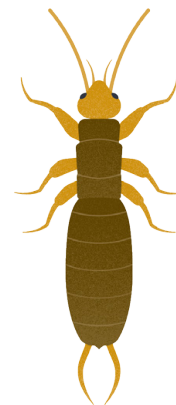
BÆNKEBIDER

LIVRET	Gamle blade, grene, træstubbe, svampe og rådden frugt.
LEVESTED	Steder, hvor der er mørkt, råddent og fugtigt.
FJENDER	Store edderkopper, skolopendre og pindsvin.
KENDETEGN	14 ben – krebsdyr. Bænkebidere er flade landlevende krebsdyr med to følehorn. Deres ydre er dækket af et lagdelt panser.
HEMMELIGHEDER	Er et krebsdyr, ligesom en krabbe, og har gæller, derfor kan den kun leve på fugtige steder. Laver visne blade om til jord, når den spiser dem. Kun kuglebænkebidere kan rulle sig helt sammen, når den bliver bange.

ØRENTVIST

LIVRET	Plantedele og smådyr som bladlus. Spiser også døde dyr.
LEVESTED	Bor under ting, hvor der er mørkt og fugtigt, som visne blade og træstammer.
FJENDER	Fugle og frøer.
KENDETEGN	6 ben – insekt. Kendes især på bagkroppens tang.
HEMMELIGHEDER	På trods af navnet kravler ørentvisten ikke ind i folks ører. Den bruger tangen på bagkroppen til at fange dyr og forsvare sig med. Og så har hannen hele to tisse-mænd.

SKOLOPENDER

LIVRET	Alle de smådyr, den kan komme i nærheden af. Alt fra bænkebidere, tusindben til små biller.
LEVESTED	Under ting, hvor der er mørkt, råddent og fugtigt.
FJENDER	Store edderkopper og biller.
KENDETEGN	Har ét par ben på hvert kropsled – en voksen har omkring 30 ben. Har to drabelige giftkroge på hovedet til at dræbe bytte med.
HEMMELIGHEDER	Kan løbe lige så hurtigt forlæns som baglæns. Det bagerste par ben er forlænget og fungerer som følehorn.

TUSINDBEN

LIVRET	Gamle kviste, svampe og visne blade.
LEVESTED	Fugtige og mørke steder som under visne blade og træstammer.
FJENDER	Biller, edderkopper, mus og små fugle.
KENDETEGN	Har to par ben under hvert kropsled. Har ikke tusind ben, men snarere omkring 200.
HEMMELIGHEDER	Hvis det bliver bange, ruller det sig sammen og udskiller en lugtende væske. Når det spiser et blad, kommer det ud som lort i den anden ende, som svampe og bakterier elsker!

REGNORM

LIVRET	Visne blade.
LEVESTED	Fugtig jord, som den kan lave gange i. Kommer især op om natten for at spise, men kan også finde på at komme op om dagen, hvis det har regnet og er meget fugtigt.
FJENDER	Biller, fugle, frøer, pindsvin og mus.
KENDETEGN	En leddet orm. De voksne har et bælte rundt om kroppen.
HEMMELIGHEDER	Regnormen har små børster langs kroppen, som den kravler med – du kan faktisk mærke dem! Regnormen laver visne blade om til jord, når den spiser. Dens gange giver en luftig jordbund, som planter kan vokse i, og hvor vand kan sive ned i.

HAVESNEGL

LIVRET	Små svampe, alger og bakterier, som sidder på bark og grene.
LEVESTED	Fugtige steder, hvor der ikke er for meget sol.
FJENDER	Fugle, frøer og mus.
KENDETEGN	En lille snegl med hus på ryggen, som kan variere i farve og ofte har et flot spiralmønster.
HEMMELIGHEDER	Har en hård, ru tunge, som den skraber sin mad op med. Når det bliver vinter, går den i hi ved at kravle ind i sit hus og lave en dør af kalk.

SKOVSNEGL

LIVRET	Visne blade, plantedele og svampe.
LEVESTED	Fugtige steder, hvor der ikke er for meget sol.
FJENDER	Biller, fugle, frøer, pindsvin og mus.
KENDETEGN	Sort eller mørk ensfarvet snegl uden hus på ryggen.
HEMMELIGHEDER	Dens slim gør den til en ubehagelig mundfuld for mange dyr. Skovsnegle er ligesom alle andre snegle både han og hun på én gang. På den måde kan begge snegle lægge æg efter parring. Dens slim har tidligere været brugt til vognsømrelse i Sverige.

FLØJLSMIDE

LIVRET	Bladlus og andre smådyr – spiser også andre mider.
LEVESTED	Kravler rundt på jorden og går på jagt mellem mos på træstammer.
FJENDER	Små biller og edderkopper.
KENDETEGN	8 ben – spindler. Er beslægtet med edderkopper, er ca. 4 mm og ildrød.
HEMMELIGHEDER	Ser blød ud, fordi den er dækket af en masse små hår – hårene bruges til at føle med. Den røde farve betyder: Hold jer væk – jeg smager ikke godt! Selvom den har otte ben, er den ikke en edderkop.

